

Mezinárodní folklorní festival U nás na Náchodsku

neodborným osobním pohledem cestovatele a technika

Sice se coby informatik bez hudebního sluchu a smyslu pro rytmus necítím být příliš oprávněn psát o folklorním festivalu, jehož náplní jsou hudba a tanec, ale nedá mi to. Něco prostě napsat musím, ten festáček mě zaujal mj. z pohledu setkávání kultur.

Sokolovna

Folklorní festival „U nás na Náchodsku“ se tradičně koná v srpnu v Červeném Kostelci, a přestože jeho název zní poněkud regionálně (z Náchoda je to do Kostelce asi 12 km), objevují se na něm skupiny nejen z mnoha koutů Evropy, ale i z různých neevropských zemí.

Šel jsem se na něj podívat v neděli odpoledne, protože mi to jindy nevyšlo, a jak jsem dodatečně zjistil pohledem na plakát, zrovna jsem se střelil do hlavního programu – do vyvrcholení celého festáku.

Normálně má festival probíhat v otevřeném areálu, ale protože jemně, leč soustavně, poprchávalo, byli účinkující i diváci přesunuti pod střechy. Ano, pod dvě. Pokud jsem situaci dobře pochopil, tak se nejdřív plnilo divadlo, a když bylo plné, byli další diváci směřováni do sokolovny. Jelikož oba objekty jsou od sebe, i od původního areálu, vzdáleny jen na desítky metrů, mohly vystupující skupiny přebíhat mezi budovami, a tak všem předvést svůj program. Předpokládám tedy, že každá vystupující skupina vše předvedla dvakrát. Asi. Já, coby pozdně přichozí divák, jsem se tedy dostal do sokolovny.

Když jsem tam dorazil, vystupoval nějaký český dětský soubor. Pak se střídaly další a další soubory z různých částí světa, přičemž zmíním jen ty, které mě nějak zaujaly.

Tchaj-wan

Přišel soubor z Tchaj-wanu. Moderátor Tomáš Peterka nás předem upozornil na zajímavý dechový nástroj, něco mezi klarinetem a saxofonem. Pokud jsem pak dobře viděl (a pochopil, o který nástroj šlo), tak bych ho z dálky popsal jako „mobilní varhany“. Byla to taková soustava svislých píšťal, nějak pospojovaných, s jednou vstupní trubicí, do které hráč fouká. Celé to nebylo moc velké – sedící hudebník to měl v ruce nebo na klíně. Ale kromě této soustavy píšťal obsahoval soubor samozřejmě i spoustu dalších nástrojů.

Hudba to byla velice zajímavá – nejdřív klidnější, ale pak se pořádně rozjela, což se mi subjektivně u lidovek docela líbí. Kapelník (snad se tak ta funkce jmenuje – no prostě ten jejich šéf, v tomto konkrétním případě i dirigent) ukazoval divákům, kdy mají do rytmu tleskat mohutně, a kdy naopak potichu. A pak ještě vysvětlil a následně ukazoval, kdy mají diváci zakřičet „hej“. Celkově mě to vystoupení dost nadchlo – mělo to šťávu, a nikdy jsem nic takového neslyšel. Nebyl to takový ten orient, jaký byste asi čekali, a jaký později předvedlo Japonsko, bylo to něco mnohem silnějšího a energičtějšího. A říznou lidovku já rád :) Dodatečně jsem si zjistil, že skupina se v anglické verzi jmenuje „Formosa melody music center Taiwan“.

Kapverdy (Afrika)

Kapverdy jsou ostrovní stát, západně od Afriky. Detaily vizte třeba ve Wikipedii (cs.wikipedia.org/wiki/Kapverdy).

Kapelník kapverdské skupiny co do výrazu působil dobráckým dojmem a dojem pohodáře dotvářel pončem, pohozeným přes ramena. Místo aby se postavil dopředu a dirigoval (jako jeho tchajwanský předchůdce), zařadil se po rozmístění hudebníků mezi ostatní, držíc přitom v rukách jakési paličky, kterými do rytmu mlátil o sebe (o ty paličky vzájemně, ne o sebe sama). První výstup byl takový poklidný, na mě až moc. Skoro se mi chtělo být zklamaný, jako že od Afričanů jsem teda čekal něco říznějšího, ale hned jsem si uvědomil, že u sebe mají docela dost nevyužitého vercajku (hlavně bubnů), který s sebou určitě netahají jen tak, na ozdobu, a který tedy třeba ještě použijí. A opravdu – za chvíli to přišlo. Ukázalo se, že ten poklidný začátek byl jen na rozjezd.

Jak bych to asi popsal. No, představte si skupinu několika Afričanů (a Afričanek, přesněji řečeno), vybavených pořádnými bubny, uvnitř nevelké sokolovny s docela dobrou akustikou. Teď už mohu říct, že hudebníci s sebou ty bubny rozhodně netáhli zbytečně. Opřeli se do nich rytmicky (s docela vysokou frekvencí úderů) a zejména velice hlasitě (velikou silou). Ten zážitek se prostě nedá popsat. Jedině snad „etnická hudební extáze“. Pokud následkem této hudební produkce sokolovna během několika příštích dní za silnějšího větru dodatečně nespadne, tak to vystoupení lze považovat za úspěšně složenou zkoušku statiky sokolovny. Snad je to jako popis dostačující – do not to přepsat neumím a zvukový záznam nemám. Během bubnování ještě dvě Afričanky začaly do rytmu sounož poskakovat uličkou uprostřed sálu, což dokonale dokreslilo fascinující zážitek. Oděny ale byly výrazně více, než by člověk u Afričanek při domorodém tanci čekal :)

Kdyby byl v tu chvíli v sále pes, s ušima citlivějšíma uší lidských, jistě by okamžitě vyletěl ze sálu, v obavě o své ušní bubínky. Prostě masakr, v nejpozitivnějším slova smyslu.

Ural (Rusko)

Další skupina, která mě zaujala, byla „Уральская вечора“ [Ural'skaja večora] (v anglické transliteraci „Uralskaya vechora“). Jak už název napovídá, tato ruská skupina sídlí na samé hranici Evropy a Asie. Vystoupení bylo přesně takové, jaké jsem čekal. Řízné, rozjásané, pozitivní, energické. Moje očekávání od tohoto souboru byla naplněna, výstup byl opravdu pěkný.

Velký divácký úspěch celé ruské produkce, včetně minulostí profláknuté písně Kaťuša, ukázal, že lidé dokáží oddělit kulturu od politiky, a kvůli nepěkným částem společné minulosti nezavrhlí celou ruskou kulturu. Ostatně, jak jsem kdysi rozebíral v úvaze o (ne)závislosti jazykové vzdělanosti na politice (www.adamek.cz/texty/rusky.pdf), je takové oddělení kulturního a jazykového vzdělání od politiky nutné, protože kdybychom při každé příležitosti vzpomínali politiku či historii, tak bychom se nemohli učit nejen rusky (kvůli Stalinovi či r. 1968), ale ani německy (kvůli Hitlerovi), italsky (kvůli Mussolinimu), anglicky nebo francouzsky (třeba kvůli Chamberlainovi a Daladierovi v Mnichově 1938). Takže jsem rád, že se lidé umí oprostít od politiky a černých bodů v historii, a s chutí si poslechnou a zhlédnou kulturní vystoupení jiných národů a jiných zemí. V tomto ohledu bych si smysl festivalu troufl přirovnat i k olympijské myšlence – diváci vidí, že i ten nebo tamten je docela normální člověk, který navíc pěkně zpívá a tancuje, a že ta jeho případná odlišnost je nakonec vlastně docela zajímavá, až přímo vítaná (u exotických neevropských skupin).

Ale abych se vrátil k tomu Rusku – diváci výstup souboru přijali nadšeně, bez politických předsudků (asi pochopili, že ti zpěváci, ani autoři písní, za „to“ nemohli). Definitivně si

skupina diváky získala, když na závěr zazpívala píseň „Kdyby byl Bavorov“ – v českém originále. V rámci možností, daných akustikou sokolovny a mýma ušima bych řekl, že text zazpívali precizně, jako rodilí Češi.

Po skončení svého vystoupení začali členové skupiny obcházet diváky a prodávat CD. Sice to asi nebylo úplně fér vůči právě vystupující japonské skupině, protože procházení uličkami a prodej zákonitě trochu rušily, ale asi jindy neměli možnost CD nabídnout. A jelikož vystoupení bylo kvalitní (a stál jsem v uličce), také jsem si jeden disk koupil. Stosórok kaček za dvátsať pesní je docela férová cena legálně přepáleného CD (základní cena byla 150, ale měl jsem u sebe jen 140 a kolik řeči umíš, tolikrát můžeš nakupovat :)), zvláště když je v ceně doprava ze samého konce Evropy (doslova) až posluchači pod nos. A navíc je fakt pálené, takže je to malosériová mravenčí ruční práce, žádné velkosériové lisování.

Japonsko

Po pravdě řečeno, nebylo to Japonsko úplně můj šálek čaje (káfe mi nechutná, tak jsem to přísloví trochu parafrázoval – navíc, když je řeč o Japonsku, tak musí být řeč o čaji).

Jak už jsem zmínil, líbí se mi různé lidovky – české, slovenské, ruské, rumunské, maďarské a jiné. I výše popsané africké bubenické etno.

Oproti tomu to Japonsko bylo typický orient, tak jak si ho asi představujete. Ve srovnání s rozjásaným Ruskem, rytmickou Afrikou nebo působivým Taiwanem bylo Japonsko takové velice klidné, dalo by se možná říci i nudné, což by ale bylo příliš ošklivé a nespravedlivé slovo.

Ale přesto bylo japonské vystoupení zajímavé. Byla to prostě exotika, kterou člověk jen tak nevidí. Šlo o takové ty velmi pomalé pohyby, jako ze zpomaleného filmu, a tomu odpovídala i hudba. Výstup byl ještě doplněn tyčemi s třásněmi (řekněme si to na rovinu – připomínalo mi to mopy na podlahu, jen z jiného materiálu), se kterými tanečnice různě pohybovaly. Význam toho tance si najdete někde jinde, to já neposoudím, protože já jsem kdysi při výletu se základkou nepochopil ani balet v Národním, takže se do pro mě neznámých, a tudíž nebezpečných, vod vůbec nebudu pouštět.

Tuším, že ten tanec se snad obecně jmenuje „Fuji“. Tak jsem kdysi vzal na vědomí, že „Fuji“ je název hory a současně název firmy, a teď mi do toho ještě vleze odrůda tance. Ostatně, podle anglické Wikipedie je to taky řeka, vlak, příjmení, nebo cokoli jiného z dlouhého seznamu významů – ti Japonci fakt musí být hodně inteligentní, když se v tomhle souzvučném chaosu vyznají :) A pokud jsem to dodatečně našel dobře, tak ten soubor, který v Kostelci vystupoval, se jmenoval „Fuji dance art of Japan“ (což bych přeložil asi jako „Japonské taneční umění Fudži“).

Pokud tedy jde o ten orientální výstup, tak já osobně bych si to sice každý den pouštět nemusel, ale jsem rozhodně rád, že jsem to viděl, a že tak blíže tuším, jak takové vystoupení vypadá. Navíc v originále, přímo od Japonců, kteří za mnou vážili dost dalekou cestu, abych si na kole nemusel ošoupat pneumatiky.

Kypr

Na kyperském vystoupení mě nejvíce zaujala „machrovinka“, kterou tanečník předvedl s placatým asi-bubínkem (prostě to byl válec s jenom jednou podstavou, přičemž průměr válce byl několikanásobně větší, než výška válce). Od kolegyně vyfasoval malou skleničku (štamprli) s tekutinou (nápojem) a vložil ji dovnitř do bubínku tak, že stála svým dnem na stěně válce. A pak s tím bubínkem začal všemožně točit okolo sebe, samozřejmě za hudebního doprovodu ostatních členů skupiny. Pak na chvíli s točením přestal, dostal ještě

druhou stejnou skleničku, a postavil ji do bubínku vedle té první (nevylité) skleničky. Pak zase chvíli točil s bubínkem okolo sebe i nad hlavou, nakonec točení zanechal, a nerozbité neztracené skleničky předal dvěma kolegyním, které jejich nerozlitý obsah vypily.

Z fyzikálního pohledu je to velice jednoduché – tanečník prostě využíval odstředivou sílu, která byla silnější než síla gravitační, a tak zabránila vypadnutí skleniček i vylití jejich obsahu.

Nicméně z praktického pohledu je to tak, že tanečník zkrátka nesměl „bejt levej“ a musel to umět, aby skleničky nerozlil ani nerozbil.

Čistě hudební zážitek byl z mého osobního pohledu takový lepší průměr – třeba jako některé české a slovenské soubory – prostě hudba pěkná, řízná, ale neexotická (což je asi na mezinárodním festivalu trošku nevýhoda – jak se ostatně ukázalo nakonec, při vyhodnocení divácké ankety).

Nový Zéland

Účinkující z Nového Zélandu přinesli asi největší exotiku. Ostatně, byli to nejuvzdálenější účastníci, už proto, že Zéland je 12 časových pásem od nás, a navíc na jižní polokouli, takže jde o jedno z od nás nejuvzdálenějších míst na Světě.

Exotika začala už úbory účinkujících, které ve srovnání s úbory africkými vyvolávaly mnohem větší dojem divočiny. Většina oděvů byla vyrobena z něčeho, co bych pro zjednodušení přirovnal k rákosí (nejsem botanik – a možná to bylo i pletené, nezkoumal jsem to). Na úvod účinkující předvedli nejspíš jakýsi bojový tanec, sloužící pravděpodobně k zastrašování protivníka a možná i k sebe-nabuzení na boj. Účinkující výhrůžně poskakovali, dupali, předváděli silácká gesta rukama a vyplazovali na nás jazyky. Po pravdě řečeno, u většiny diváků to zastrašování vyvolalo smích. Jenže tady bylo jen několik účinkujících, kteří zjevně neměli skutečné bojové úmysly, a proti nim seděla nepoměrně větší přesila diváků. Když jsem si představil, že bych hypoteticky šel sám divočinou (zatím jsem ještě neopustil Evropu – kolo nejezdí tak rychle) a najednou by mi tohle začalo předvádět třeba třicet domorodců, tak jsem si uvědomil, že by mi asi příliš do smíchu nebylo. A nezapomínejme také, že v oblasti okolo Nového Zélandu se dříve na jídelníčku místních obyvatel objevovali i lidé. Ale v podmínkách folklórního festivalu a sokolovny holt domorodé výhrůžky vypadaly poněkud zábavně, to se nedá popřít.

Pak výhrůžky plynule přešly v poměrně klidné hudební vystoupení v doprovodu jakéhosi strunného nástroje (při pohledu z dálky to mělo docela blízko ke kytáře), ale i během hudebního projevu na nás účinkující občas zahrozili nějakým tím dupnutím nebo rukou nebo vyplazeným jazykem. To asi abychom si jako nemysleli, že nám to posmívání jen tak projde :) V průběhu vystoupení i na jeho konci pak Zélandané sklidili zasloužený potlesk. Ono to vyhrožování vypadalo dost autenticky (byť za daných okolností směšně), takže věřím, že bylo dost fyzicky vyčerpávající. Dokonce mám pocit, že se i z těchto velmi spoře oděných účinkujících docela lil pot – a to venku dlouhodobě poprchávalo, nebyla tropická vedra.

Na akci jsem si původně jel jenom na chvílku odpočinout, takže jsem nepočítal s tím, že budu něco psát nebo fotit (ani jsem nevěděl, že se fotit může), jenže někdy okolo Ruska nebo Kypru jsem si uvědomil, že mi to nedá, a že prostě něco napíšu. A při Novém Zélandu jsem z kapsy vytáhl mobil s integrovanou parodií na digitální foťák, takže tady je několik nejméně rozmazaných snímků:

3x Nový Zéland – „Bacha na nás!“

Nový Zéland – všimněte si vyplazeného jazyka jednoho a úsměvu druhého účinkujícího

Omlouvám se za nekvalitu všech snímků – hlavní moje chyba byla, že mě nenapadlo si vzít foťák. Všechno potom (s mobilem v ruce) už byla snaha o nemožné.

Polsko a Itálie

Na závěr přišlo postupně Polsko a Itálie.

V případě Polska šlo o soubor z Krakova, města plného historických pamětihodností (od Wawelu a Mariánského kostela, přes synagogy, až po továrnu Oskara Schindlera), ležícího

nedaleko slovenských hranic. Krakovská hudba mi připadla být velice blízká hudbě české, ono po zhlédnutí zélandského vystoupení má také člověk trochu jiná měřítko pro posuzování míry exotiky. U polských účinkujících mě zaujaly čepice s peřím a vybavuji si písničku, ve které si kdosi česky zpívá, že je z Krakowa a má jakousi krakovskou čapku.

Účinkující z Krakowa

2x Závěr polského vystoupení – jak se účinkující přestali hýbat, vzrostla moje šance, že pořídím něco, co se vzdáleně bude podobat fotce :)

Italské trojkladívko

Po Polsku přišla Itálie. Hudební doprovod byl zajištěn dvěma tahacími harmonikami (asi jednou klávesovou a asi jednou knoflíkovou), bubnem, bubínkem nebo tamburínou, a zejména (a kvůli tomu to tady všechno vyjmenovávám), takovým zajímavým dřevěným klapacím nástrojem. Ten byl tvořen třemi dřevěnými kladívky, spojenými tak, že hudebník dvěma vnějšími kladívky, pohybujícími se v jedné rovině, okolo dole umístěných čepů, bouchá do prostředního pevného kladívka. Nástroj se drží obouřuč, v každé ruce je jedno pohyblivé kladívko. Vizte fotku.

Itálie zatahovala do víru tance i diváky. A jelikož jsem zrovna stál v uličce vedle první řady (kvůli focení mobilem jsem musel blízko) a nechtělo se mi se akce účastnit, tak jsem si velice rychle vybavil italské slůvko „no“ :)

Italské účinkující

Italská hudba

Nejlepší?

Mně osobně se nejvíce líbilo tchajwanské, kapverdské (africké) a uralské (ruské) vystoupení (v chronologickém pořadí) – všechna tři byla velice energická a měla v sobě velmi silný náboj. Zaujal mě určitě i Nový Zéland a zajímavé bylo i Japonsko.

Podle toho, co jsem zaslechl, prý divácké hlasování vyhráli Zélandané, a na dalších místech se mj. umístili Italové a Rusové, pokud si dobře pamatují.

Závěrem

Tolik mé dojmy z cca. tří hodin, strávených na Mezinárodním folklórním festivalu U nás na Náchodsku. Festival není jen hudební svátek, je také setkáním etnik a kultur. Setkání je rychlé, takže samozřejmě nemůže být důkladné (pro diváka), ale je velice zajímavé a snad i přínosné.

Takže, ač sám cestovatel, teď radím: Pokud chcete efektivně (rychle a hromadně) poznat tradiční kulturní tvorbu mnoha národů z nejrůznějších částí světa, tak neshánějte víza, nevybírejte dovolenou, a prostě se v jeden správný srpnový víkend jeďte podívat do Červeného Kostelce. V roce 2009 bude už 55. ročník festivalu.

Web festivalu najdete na adrese folklor.cervenykostelec.cz. Zajímavé informace o hudebních souborech najdete ve festivalových střípcích (folklor.cervenykostelec.cz/festivalove-noviny/festivalove-stripky-2008.html) – v jednotlivých pdf souborech doporučuji zejména sekci „víte, že“, kde najdete nejen kulturní a zeměpisné zajímavosti v nenásilné formě, ale dozvíte se třeba i to, jestli při výletu italského souboru do Adršpachu spotřeboval autobus více nafty, než jeho cestující alkoholických nápojů.

(Budiž mi pro lehce bulvární závěr omluvou, že jím sleduji nalákání čtenářů k otevření informačně-poučného zdroje...)

Martin Adámek
Náchod
24.8.2008
www.adamek.cz

2x O festival U nás na Náchodsku je u nás na Náchodsku zájem
(snímky pouze ze sokolovny, paralelně běželo divadlo)

